

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Олга Борисова

преподавател в катедра „Публичноправни науки“ на ВСУ „Черноризец Храбър“, професионално направление 3.6. „Право“ /Административно право и административен процес/

Относно: дисертационния труд на **Арнат Бегадилиевич Ултанбаев**, докторант на самостоятелна подготовка в докторска програма **„Конституционно право“** на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, на тема: **„Конституционноправен статут на парламента на Република Казахстан в системата на държавната власт“** с научен ръководител доц. д-р Емилия Сидерова в процедура за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** в професионално направление 3.6. „Право“.

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на Заповед №261/10.04.2024 г. на Ректора на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, с която съм определена за вътрешен член на научното жури за защита на дисертационен труд на Арнат Бегадилиевич Ултанбаев.

I. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията в обем от 208 страници е структурирана в увод, три глави, заключение, списък на използваната литература. Съдържанието на всяка глава е разделено на отделни параграфи, в края на всяка глава са направени изводи. Структурата е логична и в пълно съответствие с темата на дисертационното изследване. Впечатляващ е големия обем на използваната литература – 166 заглавия на различни езици, включително и на български език.

Дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания по научната специалност и има способности за самостоятелни научни изследвания.

Избраната тема за дисертационно проучване - „Конституционноправен статут на парламента на Република Казахстан в системата на държавната власт ” е с безспорна актуалност и значимост.

II. Характеристика и оценка на съдържанието на дисертационния труд

В увода са изложени предметът на изследване, основните тези, целите на изследването и научните задачи, които дисертантът си е поставил.

Първа глава на дисертационния труд „Конституционноправен статут на парламенти на чужди държави" поставя широк научен анализ на основните явления, свързани с изследователския фокус. Значимо място е отделено на съвременната концепция за организационно-правната структура на държавната власт – единство, разделение, взаимодействие на властите. От тази позиция се представя становището на автора за асиметричната и небалансирана по своя характер система на разделение на властите в Конституцията на Република Казахстан - ясно определени правомощия на президента и неговата приоритетна роля в системата на висшите държавни органи. Институциите на представителната власт в по-голяма степен „представляват имитационна форма, която не позволява пълноценно модернизиране на обществото”.

Отделено е специално внимание на характеристиките и правомощията на парламенти на чужди държави, сред които Република България, Франция, САЩ, Испания, Руската федерация, Република Полша, Италия, Португалия. Установява се, че развитието на институциите на представителната власт в различните страни зависи от конкретни исторически и политически усилия и различия между политическите системи и култури. Правилен е изводът на дисертанта, че комуникативната и интегративната функции на Парламента са сред новите насоки в развитието на доктрината на парламентаризма.

Към тази глава се отнася и направения ретроспективен анализ на формирането на парламентаризма в Република Казахстан. Обособяват се шест етапа в периодизацията на историята на парламентаризма - от приемането на Декларацията за държавна независимост на Република Казахстан на 25 октомври 1990 г. до настоящия момент.

Във Втора глава авторът представя характеристиките на формирането на структурата на Парламента на Република Казахстан, неговите функции и разглежда статута на депутата. Обосновава се тезата, че двукамерният режим в Казахстан води до нарушаване на правата на Мажилиса и до забавяне и усложняване на процедурите за вземане на решения. В същото време анализът на Арнат Ултанбаев показва, че част от правомощията на Сената на Парламента на Република Казахстан и Мажилиса на Парламента се дублират.

Докторантът отделя внимание на важния въпрос за правомощията на Парламента на Република Казахстан, като те са разделени на следните видове: приемане на закони; приемане на бюджета и други финансови правомощия; контрол върху дейността на правителството; външнополитически правомощия. Интерес представлява позицията на автора за необходимостта от засилване на парламентарният контрол от Мажилиса върху качеството на изпълнение на републиканския бюджет, което предполага провеждане на някои промени в правомощията на Парламента, и което от своя страна ще позволи да се подобри статута на Камарата на Мажилиса на Република Казахстан. Би могла да се разшири и доразвие авторската теза за реализацията на функциите на Парламента /стр. 90 и сл. от дисертацията/.

В тази част от разработката се разкрива и статута на депутата чрез обема на правомощията, правата и задълженията, установени в законодателството.

Трета глава е посветена на усъвършенстването на организационната дейност на Парламента на Република Казахстан. Разкрити са основни проблеми и предизвикателства във взаимоотношенията между Парламента и другите органи на държавна власт в Република Казахстан. Формулирани са конкретни насоки за подобряване на законодателството.

Изложен е правилен извод, че за целите на прилагането на принципа на разделение на властите трябва да бъдат създадени конституционни рамки, които да не позволяват произволна замяна на функциите на законодателната власт от органите на изпълнителната власт.

Авторът удачно аргументира тезата, че ефективната и функционална парламентарна дейност е пряко пропорционална на компетентността на депутатите от Парламента. Установено е, че действащата нормативна уредба в Република Казахстан не разглежда въпроса за обучението на депутатския състав на Парламента. Извежда се убедително изводът, че би било целесъобразно създаването на ежегодни планове за повишаване на квалификацията на депутатите. Такъв опит следва да бъде задължителен за тези, които за първи път получават депутатски мандат.

Дисертационният труд завършва със заключение, в което са изведени основните изводи и обобщения.

Представеният автореферат с обем от 37 страници вярно и точно отразява съдържанието и резултатите на дисертационния труд.

Считам, че предложените от докторанта научно-методологически и научно приложни приноси съответстват на резултатите от извършеното изследване, обогатяват съществуващите знания в тази област и следва да бъдат признати.

В публикациите към разработката са отразени важни елементи от направеното изследване и получените резултати, като едновременно с това те допринасят за разширяване знанията по темата. Осигурена е необходимата публичност на авторските постижения. Същите се отличават с прецизност, аналитичност и обоснованост на авторовата позиция.

Обемът на научната продукция и характерът на изданията съответстват на условията и изискванията за придобиване на ОНС „доктор“. Докторантът покрива необходимия брой точки за придобиване на ОНС „доктор“.

Заключение

Предвид изпълнението на всички нормативно установени изисквания за разработване и защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане, и с оглед на цялостната оценка върху представения дисертационен труд, убедено давам положителна оценка на дисертационния труд и гласувам „ЗА“ присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на Арнат Бегадилиевич Ултанбаев по докторска програма „Конституционно право“, професионално направление 3.6. „Право“.

10.05.2024г.

Рецензент:

/проф. д-р Олга Борисова/